

ELDIN MSc órai feladatok

0. Egy karika egyenletes λ vonalmenti töltéssűrűséggel töltött. Határozzuk meg a térerősséget és a potenciált a karika közepén átmenő, a karika síkjára merőleges tengely mentén.

(Megoldás: $E = \frac{hR\lambda}{2\epsilon(h^2 + R^2)^{3/2}}, U = \frac{R\lambda}{2\epsilon\sqrt{h^2 + R^2}}$)

1. Adjuk meg a végtelen hosszúságú, egyenletes λ vonalmenti töltéssűrűségű egyenes fonál elektromos terének erősségét és potenciálját! *Mego.:* $U = -2k\lambda \ln(r/r_0), \mathbf{E} = (2k\lambda / r) \cdot \mathbf{e}_r$

2. Határozzuk meg az η felületi töltéssűrűségű végtelen, az x - y síkban elhelyezkedő sík lemez által keltett elektromos térerősséget és potenciált! (Mego.: $U = -\eta/(2\epsilon_0) \cdot |z|, \mathbf{E} = \eta/(2\epsilon_0) \cdot \mathbf{e}_z$)

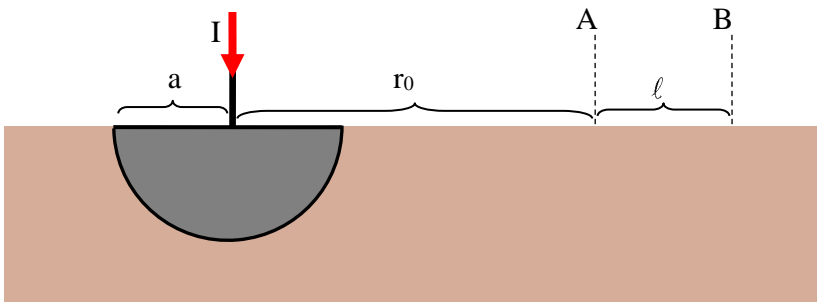
3. Elektrosztatikus potenciál $U=c(x^2+y)$ módon függ a helykoordinátáktól, $c=2$ V/m. Mekkora és milyen irányú az elektromos térerősség az origóban és a (2, 1) pontban. Milyen alakúak az ekvipotenciális felületek? (pl.: $E(0,0)$ függőlegesen felfelé mutat és értéke 2V/m)

4. Az ábra szerinti félgömb alakú, ideális vezetőnek tekinthető földelőbe $I = 10$ kA erősségű áram folyik be. A föld fajlagos vezetőképessége $\sigma = 0,01/\Omega\text{m}$, $a = 10$ cm, $r_0 = 10$ m és $l = 75$ cm.

a) Milyen potenciálon van a földelő? (1,59MV)

b) Mekkora az elrendezés ellenállása? (159,16 Ω)

c) Számítsuk ki az A, B pontok közötti feszültséget (lépésfeszültség)(1110V).

5. Síkkondenzátor tökéletesen vezető elektródái közötti teret homogén rétegekkel töltjük ki, amelyek vastagsága d_1 és d_2 , vezetőképessége σ_1 és σ_2 , permittivitása ϵ_1 és ϵ_2 . Számítsuk ki az áramsűrűséget és a két réteg határán ülő töltések felületi sűrűségét, ha az elektródák közé U feszültséget kapcsolunk. (A d_1, d_2 vastagságok sokkal kisebbek, mint a fegyverzetek hossz méretei.) $(\eta = \frac{U(\epsilon_1\sigma_2 - \epsilon_2\sigma_1)}{d_1\sigma_2 + d_2\sigma_1})$

6. Két tökéletesen vezető, koaxiális hengeres elektróda között ρ fajlagos ellenállású homogén anyag van. Az elektródák sugara a , illetve $b > a$, hosszúságuk $h \gg b$. Számítsuk ki az elrendezés ellenállását. Hogyan változik a térerősség és az áramsűrűség kifelé haladva? (lásd Digit. Egy. jegyzet)

7. Két tökéletesen vezető, koncentrikus gömbelektróda között ρ fajlagos ellenállású homogén anyag van. Az elektródák sugara a , illetve $b > a$. Mekkora az elrendezés ellenállása? (lásd Digit. Egy. jegyzet)

8. Egy karikában I áram folyik. Számoljuk ki a Biot-Savart törvénnyel a keltett mágneses teret a karikára merőleges, a középponton átmenő egyenes mentén.

9. A $B=10^{-2}$ Vs/m² indukciójú homogén mágneses térbe $v=10^5$ m/s sebességű proton érkezik az indukcióvonalakra merőleges irányban. Mekkora sugarú körpályán fog mozogni a proton, ha tömege $1,6 \cdot 10^{-27}$ kg, töltése $1,6 \cdot 10^{-19}$ C? ($r=0,1$ m)

10. Egy hosszú egyenes koaxiális kábel hengeres belső vezetékének sugara r_0 , az áramot visszavezető hengergyűrű belső sugara r_1 , a külső r_2 . Az I erősségű áram egyenletesen oszlik el mindkét vezeték keresztmetszetén. Határozzuk meg és ábrázoljuk, hogyan változik a mágneses térerősség a tengelytől mért r távolság függvényében. ($H = Ir/2\pi r_0^2, \text{ ha } 0 \leq r \leq r_0; H = I/2\pi r, \text{ ha } r_0 \leq r \leq r_1;$

$H = I r_2^2 / r - r / 2\pi r_2^2 - r_1^2, \text{ ha } r_1 \leq r \leq r_2; H=0 \text{ ha } r \geq r_2$)

11. Az ábra szerinti, négyzet keresztmetszetű ($A = 2\text{cm} \times 2\text{cm}$) vasmag anyaga trafólemez, az 1-es tekercs menetszáma 1000 , a 2-esé 600 , a légrés szélessége d .

a) Tegyük fel először, hogy nincs légrés ($d=0$). A vasmagban $1,2\text{ T}$ mágneses indukciót kell létrehozni úgy, hogy a 2. tekercs árammentes maradjon.

- Milyen erős I_1 áramnak kell ehhez folynia az 1. tekercsben?
- Mekkora a vas relatív permeabilitása ebben az esetben? (kb. 2387)
- Mekkora a vas mágnesezettsége? (kb. 954000)

b) Az előző esetet annyiban módosítjuk, hogy most $d=1\text{mm}$ széles a légrés (ez az eset látható az ábrán)

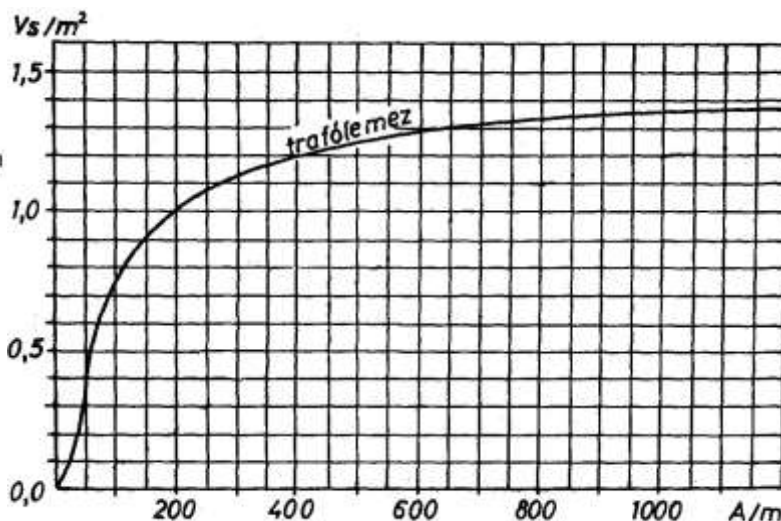
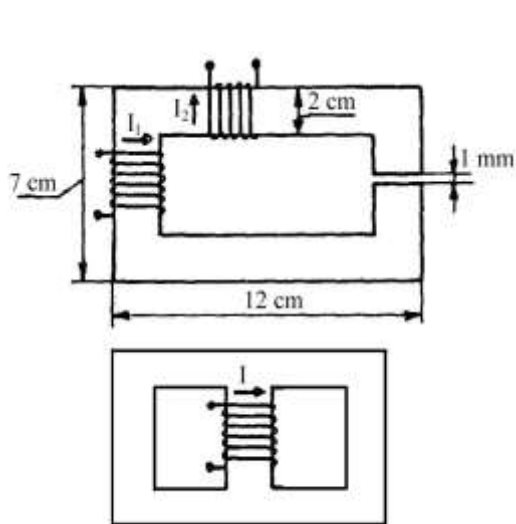
- Mekkora I_1 szükséges a $B=1,2\text{T}$ eléréséhez? (kb. 1,07A)
- Mekkora mágneses feszültség esik a vasmagra és a légrésre?
- Mekkora a vasmag és a légrés mágneses ellenállása?
- Mekkora a mágneses tér energiája a vasmagban és a légrésben? (0,0288J és 0,229J)

c) Ha a légrés 2mm széles, mekkora I_1 szükséges az $1,2\text{ T}$ indukció eléréséhez? (2,03A)

d) Hogyan válasszuk meg az I_2 értékét, ha a légrésben csak 1T indukció szükséges, de I_1 ugyanakkora, mint a b) esetben? (kb. 0,36A)

e) Mekkora az 1. tekercs L önindukciós együtthatója az a), b), c) és d) esetben? Mekkora L -et adna a szolenoidokra ($\ell = 3\text{cm}$) és a toroidokra (a kerületet vegyük 30cm -nek) szokásos képlet?

f) Hogyan módosulna az L , ha az 1. tekercset két oldalról zárnánk le vasmaggal, mint az alsó ábrán? Mi történne, ha több oldalról is lezárnánk? Mennyi lenne L elvi maximális értéke?

12. Homogén B indukciójú mágneses mezőben az indukcióra merőleges síkban elhelyeztünk egy $A = a \times b$ területű, R ellenállású zárt fémkeretet. A keretet az egyik oldalával párhuzamosan t idő alatt kihúzzuk a mágneses mezőből. Számoljuk ki Neumann-törvénnyel és fluxus-szabállyal is, hogy mennyi töltés áramlik át a téglalap alakú keret egy oldalának keresztmetszetén ($Q=AB/R$). Mennyi munkát végeztünk a kihúzás közben? (A^2B^2/tR)

13. Számoljuk ki egy h hosszúságú koaxiális kábel önindukciós együtthatóját! A belső vezeték sugara legyen a , a külső vezető belső sugara b .